

Posudek oponenta disertační práce

Jméno disertanta: Mgr. Iva Mádlová

Název práce: Možnosti a meze výuky psaní na klávesnici na základní škole

Školitel: Doc. Ing. Vladimír Jehlička, CSc.

Oponent: Doc. Ing. Ladislav Beránek, CSc.

Práce Mgr. Ivy Mádlové se věnuje problematice výuky psaní na klávesnici desetiprstovou hmatovou metodou na základní škole. Teoretická část práce popisuje stav řešené problematiky v zahraničí a v České republice. V praktické části jsou uvedeny výsledky realizovaného průzkumu názorů a postojů učitelů informačních a komunikačních technologií na výuku psaní na klávesnici na základní škole. Autorka zde dále navrhuje kurikulární dokumenty pro výuku a prakticky je ověřuje prostřednictvím experimentu.

Aktuálnost zvolené problematiky.

V České republice se diskutuje mezi učiteli problematika výuky psaní na klávesnici desetiprstovou metodou již řadu let. Autorka například píše v úvodu práce: „Výuce psaní na klávesnici se věnují více než deset let a za tu dobu se nepodařilo právně ukotvit její postavení v našem základním školství“. Školy se pak v podstatě s výukou psaní na klávesnici vypořádávají podle svých možností a preferencí. Jedná se tedy o praktickou problematiku stále diskutovanou a aktuální.

Stanovené cíle doktorské disertační práce (splnění cílů)

Autorka formuluje svoje hlavní cíle následovně:

1. Zjistit a analyzovat postoje, názory, návrhy a doporučení učitelů IKT na výuku psaní na klávesnici na základní škole a zmapovat současný stav této výuky.
2. Na základě teoretických a praktických poznatků navrhnout kurikulární dokumenty, které by bylo možno následně využít ve výuce na základních školách.
3. Ověřit účinnost navržených dokumentů prostřednictvím realizace výuky psaní na klávesnici na základní škole.

Podle mého soudu se autorce podařilo takto formulované cíle naplnit.

Pouze drobnou formální výtka bych měl k formulaci hypotézy H1 (strana 13): Žáci ve věkové kategorii 11 – 12 let, kteří v rámci hodin informatiky absolvovali výuku psaní na klávesnici desetiprstovou hmatovou metodou, dosahují vyššího počtu úhozů než žáci stejné věkové kategorie, kteří v rámci hodin informatiky rozvíjeli dovednost psát na klávesnici pomocí dvouprstové hmatové metody. Taková formulace by mohla vzbudit dojem, že existuje nějaká „dvouprstová hmatová metoda“. Což je asi spíše nepřesná formulace autorky.

Zvolené metody zpracování a postup řešení

Autorka provedla průzkum názorů a postojů vybrané skupiny učitelů IKT na problematiku výuky psaní na klávesnici desetiprstovou hmatovou metodou na základní škole. Vyhodnocení otázek autorka provedla pomocí tabulek a grafů, tedy pomocí základních metod deskriptivní statistiky, ale provedla i podrobnější hodnocení a statistické analýzy jednotlivých hypotéz.

Autorka dále navrhuje kurikulární dokumenty, které je možno využít ve výuce na základních školách. Tyto dokumenty jsou navrženy do detailů, přehledně a správně.

Autorka dále provedla experimentální výuku se skupinami žáků ve věku 11-12 a hodnotí, jak se žáci zlepšili. Experiment je sice zajímavý, ale nemá velký přínos. Je asi zřejmé, že žáci, kteří absolvují určitou výuku, dosahují lepších výsledků, než žáci, kteří tuto výuku neabsolvovali.

Co musím na druhou stranu kladně ohodnotit, je teoretická část doktorské práce. Autorka zde dobře vymezuje základní pojmy, velmi přehledně zabývá se stavem řešené problematiky v ČR i zahraničí (USA, Německo, Rakousko, Švýcarsko).

Zhodnocení výsledků dosažených disertantem

Disertační práce se jmenuje „Možnosti a meze výuky psaní na klávesnici na základní škole“. Bohužel možnosti a meze výuky psaní na klávesnici v práci diskutovány příliš nebyly.

Autorka se zaměřila na zjištění názorů a postojů učitelů IKT na problematiku výuky psaní všemi deseti. O možnostech a mezích výuky psaní na klávesnici jsem se tak podle příliš nového nedozvěděl. Například otázku, kterou autorka označuje jako „vstupní branou“ do celé problematiky, kterou se práce zabývá („Je ovládání klávesnice desetiprstovou hmatovou metodou považováno za důležitou životní dovednost?“) by bylo vhodné položit i učitelům jiných předmětů. Bohužel učitelé IKT nemusí být „nestranní“ ve smyslu svého zaujetí pro svůj předmět nebo jejich úvazek může záviset na výuce určitého předmětu apod. Jejich odpovědi tak mohou být tímto ovlivněné (viz závěr VH7 - strana 101: „vnímání nutnosti vyučovat psaní na klávesnici již na základní škole je závislé na skutečnosti, zda respondent vyučuje psaní na klávesnici všemi deseti“). Autorka dále vhodně konstruuje grafy podle odpovědí učitelů, dále podle odpovědí v závislosti na pohlaví, podle aprobace, věku apod. Analyzuje i vztahy mezi jednotlivými parametry odpovědí a hypotéz.

Autorka však mohla také diskutovat způsob psaní na mobilních dotykových telefonech, tabletech, zjistit názor učitelů psaní na těchto zařízeních. Mohla rozebrat, které školy s jakým zaměřením a proč zavedly výuku psaní všemi deseti. Zda to byla iniciativa jednotlivce, tlak rodičů apod. Škoda také, že autorka se nezamyslela nad problematikou trochu šířeji. Bylo by jistě i zajímavé např., jakou roli hraje klávesnicová gramotnost celkově v počítačové a informační gramotnosti českých žáků, kteří v rámci mezinárodních srovnání umístili velmi dobře¹.

Pokud mám shrnout výsledky posouzení disertační práce, mohu uvést následující:

- teoretická část je provedena dostatečně;
- v praktické části autorkou provedená analýza problému a závěry mohly přece jenom jít ještě do větší hloubky.

Význam pro praxi nebo pro rozvoj vědního oboru

Teoretická část je dobře zpracována, také v praktické části autorka vykonala velký kus práce.

Přesto mohl být praktický přínos přeci jenom významnější. Autorka např. píše v závěru: „Disertační práce potvrzuje předpoklad o tom, že již žáci šestého ročníku základní školy jsou nejenom schopni se naučit psát desetiprstovou hmatovou metodu, ale současně pomocí ní dosáhnout výrazného zlepšení v rychlosti psaní, čehož lze využít při rozhodování, do jakého ročníku výuku psaní na klávesnici zařadit.“ Nicméně autorka testovala pouze žáky šesté třídy, takže zmíněný závěr není úplně validní. Také experimentální ověření účinnosti výuky psaní na klávesnici dle navržených dokumentů (kap. 6) nepřináší příliš mnoho nového. Je zřejmé, že žáci, kteří absolvují podobnou výuku, dosahují lepších výsledků, než žáci, kteří výuku neabsolvovali.

¹ Hlavní zjištění: Počítačová a informační gramotnost českých žáků. ČŠI: Česká školní inspekce [online]. 2014 [cit. 2015-08-10]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/35a56e21-7ceb-46d3-a145-93d205dc9da6>

Publikační aktivita disertanta

Publikační aktivitu autorky práce hodnotím jako velmi dobrou. Publikovala třináct publikací, z toho čtyři v odborných časopisech a zbytek na vědeckých konferencích. Pracovala jako řešitel na třech výzkumných projektech.

Formální úprava disertační práce a jazyková úroveň

Disertační práce má přehlednou strukturu, která je adekvátním zvolenému tématu. Je napsána převážně dobrým odborným jazykem. Jazyková (gramatická) a grafická úroveň je dobrá.

Otázky k disertační práci

1. V názvu disertační práce je slovo meze. Jaké jsou podle vás meze výuky psaní na klávesnici na základní škole?
2. Počet respondentů byl 160. Proč je v tabulce č. 26, resp. č. 30 (strana 96, resp. 101) počet respondentů jen 146?
3. Tabulka 10 uvádí, že 35% respondentů se domnívá, že není nutné (nebo na to nemají žádný názor) vyučovat psaní na klávesnici již na základní škole. Zjišťovala jste, zda tito respondenti nepovažují psaní na klávesnici za důležitou znalost, nebo zda by psaní na klávesnici přesunuli např. na střední školu? Jaký je váš názor na tuto skupinu respondentů?
4. Čím si vysvětlujete, že vnímání dostatečné úrovně (počtu čistých úhozů za minutu) výstupních dovedností při 30 hodinové výuce psaní na klávesnici je závislé na pohlaví vyučujícího? (VH6, strana 97).

Závěrečné zhodnocení

Autorka zpracování předložené disertační práce věnovala značnou pozornost a úsilí. Velmi kladně hodnotím práci se sekundárními zdroji dat. V praktické části se autorka uspokojivě vypořádala s metodologií pedagogicko-psychologických disciplín, osvojila si základy vědecké práce, a proto mohou její práci **doporučit k obhajobě**.

V Českých Budějovicích dne 11.8.2015

Doc. Ing. Ladislav Beránek, CSc.

.....
jméno a podpis oponenta